

Ενημερωτικό άρθρο

Διαγενεακά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών, και περιβάλλον

15 ΜΑΪΟΥ 2023

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

HUMAN RIGHTS AND THE ENVIRONMENT
IN THE EU // TOWARDS AN INCLUSIVE DEBATE

3

Δικαιώματα του ανθρώπου και περιβάλλον στην ΕΕ. Προς έναν περιεκτικό διάλογο.

Διαγενεακά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών, και περιβάλλον – Ενημερωτικό άρθρο 3

Η Ivana Savic εστίασε στα δικαιώματα μεταξύ των γενεών και τη σημασία τους, αναλύοντας τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παιδιών και του περιβάλλοντος. Σημείωσε ότι τα διαγενεακά δικαιώματα υπογραμμίζουν τη σημασία της ισότητας και της δικαιοσύνης μεταξύ των διαφορετικών γενεών και την ανάγκη για λύσεις και πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης, που περιλαμβάνουν την περιβαλλοντική προστασία.

Τόνισε ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, είναι πολύπλοκα και αλληλένδετα, επηρεάζοντας διάφορες πτυχές της ζωής στον πλανήτη. Συζήτησε τη διασύνδεση μεταξύ κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών ζητημάτων και της προστασίας του περιβάλλοντος, σημειώνοντας ότι η περιβαλλοντική υποβάθμιση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τόσο τα άτομα όσο και την κοινωνία συνολικά.

Εικόνα 1. Η αφίσα του σεμιναρίου

Η Savic εστίασε στις πιθανές εντάσεις μεταξύ των παρόντων και των μελλοντικών γενεών λόγω ανταγωνιστικών προτεραιοτήτων, ενδιαφερόντων και χρονικών πλαισίων. Συζήτησε επιλογές και πιθανά αντισταθμίσματα μεταξύ των άμεσων αναγκών και των επιθυμιών των μελλοντικών γενεών, οι οποίες συνδέονται με βραχυπρόθεσμα οφέλη, και άμεσης ικανοποίησης τρέχουσων επιθυμιών έναντι καθυστερημένης ανταμοιβής έναντι μακροπρόθεσμων αναγκών. Επισήμανε την

Το Ενημερωτικό Άρθρο έγραψε ο Αστέριος Τσιουμάνης (Ph.D.), ο οποίος είναι και ο υπεύθυνος της έκδοσης. Σχεδίαση, διορθώσεις έκανε ο Βαγγέλης Περράκης (MPhil). Το Ενημερωτικό Άρθρο δημοσιεύεται από το Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Μελετών (TIESS), στα πλαίσια του προγράμματος «Ανθρώπινα δικαιώματα και περιβάλλον στην ΕΕ. Προς έναν περιεκτικό διάλογο» το οποίο χρηματοδοτείται από το Jean Monnet, Erasmus+. Το περιεχόμενο του ενημερωτικού άρθρου είναι αποκλειστική ευθύνη του συγγραφέα. Αποσπάσματα από το Ενημερωτικό Άρθρο μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μη εμπορικές δημοσιεύσεις με κατάλληλη ακαδημαϊκή αναφορά. Για πληροφορίες σχετικά με το Ενημερωτικό Άρθρο, συμπεριλαμβανομένων αιτημάτων παροχής υπηρεσιών καταγραφής και παρουσίασης δημόσιων εκδηλώσεων, επικοινωνήστε με το TIESS: <info@dipke.org>. Η φωτογραφία στο εξώφυλλο είναι από τον πίνακα του Vincent Van Gohg, Ο κόκκινος αμπελώνας, 1888.

αβεβαιότητα που συνδέεται με τη λήψη αποφάσεων, τονίζοντας ότι η δικαιοσύνη και η ισότητα μεταξύ των γενεών βρίσκονται στο επίκεντρο της σχετικής συζήτησης.

Σημειώνοντας ότι υπάρχουν διαφορετικές ηλικιακές ομάδες στις σημερινές γενιές με διαφορετικά ενδιαφέροντα και προτεραιότητες, εστίασε στα παιδιά, σημειώνοντας ότι βρίσκονται στον «μεταβατικό χώρο» μεταξύ των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Υπογράμμισε ότι ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την ανάπτυξη πρέπει να συνεπάγεται τέτοιες σκέψεις και επεσήμανε τα δικαιώματα μεταξύ των γενεών ως ηθική επιταγή, παραθέτοντας από την Παγκόσμια Στρατηγική Διατήρησης ότι «δεν έχουμε κληρονομήσει τον πλανήτη και τους πόρους από τους γονείς μας, τα δανειζόμαστε από τα παιδιά μας».

Η Savic ανέλυσε το νομικό και πολιτικό πλαίσιο, αναφερόμενη στη λειτουργία περί ενδυνάμωσης, καθώς και την Ευρωπαϊκή Ένωση ως σημαντικό παράγοντα στη προσπάθεια διασύνδεσης μεταξύ των δικαιωμάτων των παιδιών και της προστασίας του περιβάλλοντος, τόσο εντός των κρατών μελών, όσο και μέσω της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας. Συνόψισε τις πολιτικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον, υπογραμμίζοντας τη Συμφωνία του Παρισιού που υπεγράφη υπό την αιγίδα της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC). Καθώς και την ιστορική απόφαση για τις επιβλαβείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα δικαιώματα των παιδιών από την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία σημειώνει ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για τις αρνητικές επιπτώσεις των εκπομπών αέριων του θερμοκηπίου στα δικαιώματα των παιδιών τόσο εντός όσο και εκτός της επικράτειάς του.

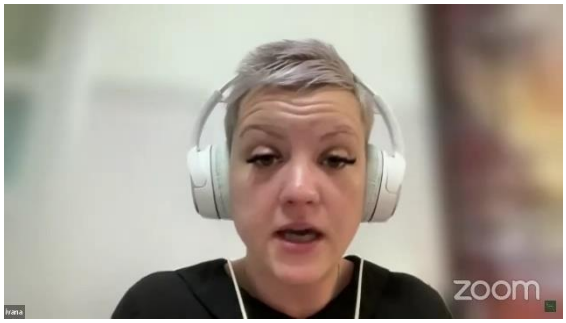

Εικόνα 2. Η Ivana Savic απευθύνει την ομιλία της μέσω διαδικτύου

Σχετικά με συγκεκριμένα δικαιώματα, η Savic τόνισε τα δικαιώματα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη, την υγεία, την εκπαίδευση και σε ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο. Τόνισε ότι χωρίς την προστασία του περιβάλλοντος που εγγυάται ένα σύστημα υποστηρικτικό προς τη ζωή, πολλά δικαιώματα διακυβεύονται. Επικεντρώθηκε σε προκλήσεις που συνδέονται με την εφαρμογή στην πράξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην πληροφορία, της συμμετοχής και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Εξήγησε ότι, όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες, μια στενή ερμηνεία μέσω μιας «υποχρέωσης συμπεριφοράς» μπορεί να οδηγήσει στην παράλειψη σημαντικών δεδομένων, για

παράδειγμα λόγω εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών. Πρόσθεσε ότι η «υποχρέωση αποτελέσματος» οδηγεί σε πλήρη δημοσίευση και είναι σημαντική για τη διεξαγωγή μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης. Αναφέρθηκε περαιτέρω σε ουσιαστικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα σε ένα καθαρό, υγιές και ασφαλές περιβάλλον, σημειώνοντας ότι συχνά οι προσεγγίσεις σε τέτοιας μορφής δικαιώματα παρεκκλίνουν από προηγούμενες πρακτικές και επισημαίνοντας την ανάγκη για μια ενιαία προσέγγιση.

Η Savic τόνισε τη σημασία των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, καθώς και την ανάγκη να συμπεριληφθούν τα δικαιώματα των παιδιών ως βήμα για την αντιμετώπιση πρακτικών προκλήσεων. Σημείωσε ότι η ΕΕ βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της αναγνώρισης τέτοιων δεσμών μέσω διαφόρων νομικών μέσων και πρωτοβουλιών πολιτικής. Τόνισε περαιτέρω την αρχή της προφύλαξης όπως περιέχεται στο άρθρο 191 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τη διασφάλιση υψηλότερου επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της προληπτικής λήψης αποφάσεων σε περιπτώσεις κινδύνου. Συζήτησε τις κύριες προκλήσεις που συνδέονται με την πρακτική εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής αβεβαιότητας.

Η Savic συζήτησε περαιτέρω τις δυνατότητες διαμόρφωσης νέων πολιτικών λαμβάνοντας υπόψη ότι τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα στην περιβαλλοντική υποβάθμιση, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης των σχετικών προτύπων. Στις μελλοντικές προκλήσεις, εστίασε στην εφαρμογή τόσο όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών όσο και το περιβάλλον, την ανάγκη συνοχής των πολιτικών και την αντιμετώπιση του κατακερματισμού, και την ανάγκη εξισορρόπησης περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων. Τόνισε την ανάγκη για διατομεακή συνεργασία και συνεπή εφαρμογή για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων. Όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις, υπογράμμισε την ανάγκη για ενίσχυση του νομικού και πολιτικού πλαισίου, ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών στο περιβαλλοντικό δίκαιο και τις πολιτικές, προώθηση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αξιοποίηση της τεχνολογικής καινοτομίας, και ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας.

Στη συζήτηση που ακολούθησε, οι συμμετέχοντες εστίασαν στην πρακτική εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών που σχετίζονται με τη συμμετοχή και την πρόσβαση στην πληροφόρηση μέσω υφιστάμενων μηχανισμών, τους δεσμούς μεταξύ των δικαιωμάτων των παιδιών με επίκεντρο το περιβάλλον και την οικονομία και την ανάγκη να τεθούν στο επίκεντρο τα συστήματα υποστήριξης της ζωής, και τρόπους

ενσωμάτωσης των δικαιωμάτων των παιδιών στις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Ο Μάνος Καλαϊντζής εστίασε στη διαγενεακή δικαιοσύνη ως αναδυόμενη έννοια μέσα από το φακό των διεθνών και ανώτατων δικαστηρίων. Εισήγαγε στη συζήτηση το πρόσφατο ψήφισμα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το δικαίωμα σε ένα ασφαλές, καθαρό, υγιές και βιώσιμο περιβάλλον ως ανθρώπινο δικαίωμα που είναι σημαντικό για την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και παρόμοιες διατάξεις στη Σύμβαση του Aarhus (Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη, UNECE) για την πρόσβαση στην πληροφόρηση, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων, και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα), και περιφερειακά μέσα όπως ο Αφρικανικός Χάρτης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, ο Αραβικός Χάρτης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Πρωτόκολλο της Σαν Σαλβαδόρ (το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Αμερικανικής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στον τομέα των Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων). Σημείωσε ότι 156 κράτη σε όλο τον κόσμο έχουν κατοχυρώσει το δικαίωμα στο περιβάλλον, ή στοιχεία του, στα συντάγματά τους. Επικεντρώθηκε στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, συζητώντας το άρθρο 37 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος, το οποίο επισημαίνει ότι ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος πρέπει να ενσωματωθούν στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και να διασφαλιστούν σύμφωνα με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Σημείωσε επίσης ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τη συζήτηση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα έως το 2030 τον Ιούνιο του 2021, τόνισε ότι το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον πρέπει να αναγνωριστεί στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και ότι η Ε.Ε. πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην πορεία για διεθνή αναγνώριση αυτού του δικαιώματος. Πρόσθεσε ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δεν περιέχει καμία επίσημη αναγνώριση του δικαιώματος σε ένα υγιές περιβάλλον, κάτι που είναι κατανοητό αφού συντάχθηκε τη δεκαετία του 1950, επισημαίνοντας τη σχετική σύσταση της Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης τον Σεπτέμβριο του 2021 σχετικά με τη σύνταξη ενός πρόσθετου πρωτοκόλλου.

Ο Καλαϊντζής αναφέρθηκε σε μια σειρά από σημαντικές υποθέσεις από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με το δικαίωμα στο περιβάλλον, όπως:

- Hatton και άλλοι κατά του Ηνωμένου Βασιλείου για απόφαση σχετικά με την επέκταση του αεροδρομίου Heathrow.

- Κυράτος κατά Ελλάδας για οικοδομικές άδειες.
- Hammer κατά Βελγίου, όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η γενική προστασία του περιβάλλοντος στη σημερινή κοινωνία θεωρείται ολοένα και πιο σημαντική.
- Cordella και άλλοι κατά Ιταλίας σχετικά με τις δραστηριότητες παραγωγής χάλυβα και τους σχετικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους για τις γειτονικές κοινότητες.
- Tătar κατά Ρουμανίας, που περιλαμβάνει την αρχή της προφύλαξης, όπου το Δικαστήριο σημείωσε ότι σε περιπτώσεις σοβαρών απειλών ή μη αναστρέψιμων ζημιών, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως λόγος για την αναβολή οικονομικά αποδοτικών μέτρων για την πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

Τόνισε ότι το Δικαστήριο δέχθηκε, κατ' αρχήν και στη νομική θεωρία, ότι ευθύνη μπορεί να προκύψει από παραλείψεις κρατικών οργάνων, σημειώνοντας περαιτέρω ότι το άρθρο 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) μπορεί να βρει εφαρμογή σε περιβαλλοντικές περιπτώσεις όπου η ρύπανση προκαλείται άμεσα από το κράτος ή όπου η ευθύνη των κρατών προκύπτει από την αδυναμία να ρυθμίσουν σωστά την ιδιωτική βιομηχανία.

Επέστησε περαιτέρω την προσοχή σε μια πρόσφατη υπόθεση του 2023 (Cotov και άλλοι κατά Ρωσίας) σχετικά με ένα λατομείο που χρησιμοποιείται ως χώρος υγειονομικής ταφής για στερεά οικιακά απορρίμματα, και συγκεκριμένα στην αντίθετη γνώμη ενός δικαστ στην τελική απόφαση, όπου σημείωσε ότι όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλεξαρτώμενα και θα πρέπει να θεωρούνται ευάλωτα στην περιβαλλοντική υποβάθμιση. Ο Δικαστής Serghides σημείωσε ότι «η αρχή της αποτελεσματικής προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία αποτελεί την πρωταρχική αρχή της Σύμβασης και διέπει όλες τις διατάξεις που προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι μόνο μέθοδος ή εργαλείο ερμηνείας, αλλά και κανόνας διεθνούς δικαίου που ενσωματώνεται σε καθεμία από αυτές τις διατάξεις». Πρόσθεσε ότι «το υποδικαίωμα του άρθρου 8 είναι ένα ‘σιωπηρό ή προκύπτον’ ανθρώπινο δικαίωμα περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Είναι σιωπηρό δικαίωμα με τον ίδιο τρόπο που το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστήριο είναι σιωπηρό, παρεπόμενο ή δευτερεύον δικαίωμα σε σχέση με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη σύμφωνα με το άρθρο 6 της Σύμβασης».

Εικόνα 3. Ο Μάνος Καλαϊντζής απευθύνει την ομιλία του μέσω διαδικτύου

Στη συνέχεια, ο Καλαϊντζής εστίασε στην έννοια της δικαιοσύνης μεταξύ των γενεών, θέτοντας ερωτήματα όπως εάν και πώς μπορεί να γίνει αντιληπτή η ισότητα με

διαχρονικό τρόπο, συζητώντας επίσης το είδος των θετικών ή αρνητικών υποχρεώσεων που θα συνεπαγόταν ένα δίκαιο αποτέλεσμα στο μέλλον. Σημείωσε ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεώρησε την ηλικία ως σχετικό λόγο για πιθανές διακρίσεις, καθώς τα παιδιά είναι ευάλωτα στις κλιματικές βλάβες και θα επηρεαστούν περισσότερο, και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, από τις επιπτώσεις των τρεχουσών εκπομπών.

Συζήτησε τις φιλοσοφικές απεικονίσεις της έννοιας της διαγενεακής ισότητας σε διάσημα έργα, όπως το Tragedy of the Commons του Garrett Hardin, το The Limits to Growth του Club de Rome, το Governing the Commons της Elinor Ostrom και το The Good Ancestor του Roman Kznariv. Επέστησε την προσοχή στο Άρθρο 4 της Σύμβασης για την Παγκόσμια Κληρονομιά, στο άρθρο 3 της Σύμβασης Πλαισίου του Ο.Η.Ε. για την Κλιματική Αλλαγή, στα Καταστατικά του Συμβουλίου της Ευρώπης, στον Χάρτη του Ο.Η.Ε. και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, που περιέχουν στοιχεία ή ίχνη της έννοιας.

Συζήτησε σχετικές υποθέσεις που επιλήφθηκαν από το Διεθνές Δικαστήριο, κυρίως για τον κλιματικό κίνδυνο, όπως:

- Μύλοι χαρτοπολτού στον ποταμό Ουρουγουάη (Αργεντινή κατά Ουρουγουάης) για την κατασκευή εργοστασίων χαρτοπολτού.
- Η υπόθεση Urgenda για το κλίμα, όπου το ολλανδικό Εφετείο και το Ανώτατο Δικαστήριο διέταξαν το ολλανδικό κράτος να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.
- Milieudefensie κ.ά. κατά Royal Dutch Shell.
- Neubauer κ.ά. κατά Γερμανίας.

Ο Καλαϊντζής συζήτησε επίσης υποθέσεις από τη Νορβηγία, την Ιρλανδία, την Τσεχία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και τη Γαλλία, προτού προχωρήσει σε μια επισκόπηση υποθέσεων από ανώτατα δικαστήρια εκτός Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των:

- Πακιστάν (Δ.Γ. Khan Cement Company Ltd κατά Κυβέρνησης του Παντζάμπ), σχετικά με την απαγόρευση της βιομηχανικής δραστηριότητας που επηρέασε μια μεγάλη εταιρεία τσιμέντου, όπου το Δικαστήριο σημείωσε ότι «η τραγωδία είναι ότι οι αυριανές γενιές δεν είναι εδώ για να αμφισβητήσουν αυτή τη λεηλασία της κληρονομιάς τους. Η μεγάλη σιωπηλή πλειοψηφία των μελλοντικών γενεών καθίσταται ανίσχυρη και χρειάζεται φωνή».
- Νεπάλ (Padam Bahadur Shrestha κατά Πρωθυπουργού), όπου το δικαστήριο σημείωσε ότι «μόνο εάν ενστερνιστούμε την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και την

αρχή της διαγενεακής ισότητας και διαμορφώσουμε έναν νόμο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και του οικοσυστήματος, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα οικοδόμημα κλιματικής δικαιοσύνης προς το παρόν και τις μελλοντικές γενιές».

- Καναδά, La Rose κατά Καναδά και Mathur κ.ά. κατά Οντάριο.
- Κολομβία σχετικά με την αποψίλωση των δασών του Αμαζονίου, όπου το δικαστήριο σημείωσε ότι η ανάγκη για διαγενεακή ισότητα υπάρχει επίσης μεταξύ εκείνων που λαμβάνουν αποφάσεις σήμερα και της γενιάς των νεότερων ανθρώπων που θα αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις τέτοιων αποφάσεων στο μέλλον.
- Νέα Ζηλανδία, Αυστραλία και Ηνωμένες Πολιτείες.

Στη συνέχεια επικεντρώθηκε εκ νέου στην Ευρώπη, συζητώντας εκκρεμείς υποθέσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων:

- Duarte Agostinho κ.ά. κατά Πορτογαλίας κ.ά., επίσης γνωστή ως η «υπόθεση της πορτογαλικής νεολαίας», όπου οι νεαροί αιτούντες υποστηρίζουν ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη επηρεάζει ιδιαίτερα τη γενιά τους και ότι, δεδομένης της ηλικίας τους, η παρέμβαση στα δικαιώματά τους είναι πιο έντονη σε σύγκριση με τα δικαιώματα προηγούμενων γενιών, επίσης λόγω της επιδείνωσης των κλιματικών συνθηκών η οποία θα συνεχιστεί με την πάροδο του χρόνου.
- Verein Klimaseniorinnen Schweiz κ.ά. εναντίον της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, όπου μια ομάδα ηλικιωμένων γυναικών αιτήθηκε σχετικά με τις συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη στις συνθήκες διαβίωσης και στην υγεία τους.
- Careme κατά Γαλλίας.

Περιέγραψε υποθέσεις στο πλαίσιο του Δικαστηρίου της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων των Armando Ferrao Carval κ.ά. κατά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με τους στόχους μείωσης εκπομπών και διακρίσεις σε βάρος των νεότερων γενεών. Μίλησε επίσης για περιπτώσεις υπό:

- το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του αιτήματος της Κολομβίας και της Χιλής για αποσαφήνιση της ατομικής και συλλογικής διάστασης των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της κλιματικής έκτακτης ανάγκης.
- το Διεθνές Δικαστήριο, όπου η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. ζήτησε συμβουλευτική γνώμη για να διευκρινιστούν οι υποχρεώσεις των κρατών να διασφαλίζουν μειώσεις εκπομπών για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές με βάση το διεθνές δίκαιο.

- το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας όπου έχει υποβληθεί παρόμοιο αίτημα από ομάδα κρατών για συμβουλευτική γνώμη σχετικά με υποχρεώσεις προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Καταλήγοντας, ο Καλαϊντζής σημείωσε ότι παρά τον κατακερματισμό των δικαστικών προσεγγίσεων, υπάρχει μια αυξανόμενη συναίνεση στην αύξηση των προσπαθειών για στρατηγικές προσφυγές στοχευμένες στην κλιματική κρίση. Σημείωσε ότι δεν είναι βέβαιο εάν η διαγενεακή δικαιοσύνη και ισότητα θα προκύψουν ως ανεξάρτητες έννοιες και πρόσθεσε ότι το Διεθνές Δικαστήριο μπορεί να αποτελέσει εφαλτήριο για την ανάδυση της έννοιας, εάν αποσαφηνίσει το καθεστώς της στο διεθνές δίκαιο. Πρόσθεσε ότι είτε μπορούμε να αντιληφθούμε την ισότητα μεταξύ των γενεών ως νομική υποχρέωση είτε όχι, η ηθική υποχρέωση παραμένει, τονίζοντας ότι «η ισότητα μεταξύ των γενεών είναι πηγή ελπίδας».

Στη συζήτηση που ακολούθησε, οι συμμετέχοντες εστίασαν στις μη εθνικές υποχρεώσεις που προκύπτουν σε θαλάσσιες περιοχές πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας σε σχέση με τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών, καθώς και στο εάν οι τελικές ετυμηγορίες σε μια σειρά περιπτώσεων συνιστούν νομικά προηγούμενα.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union